

Piimäkuu
6. päiv
2019

Nummör
11 (439)

Leht mass 0,50 €

UMƏ LEHT

VANA - VÖROMAA RAHVA UMAN KEELLEN LEHT

Saarõ Evar: kodokiil avitas kuramiirmise man

Kae lk 2

Määndsit tegemiisi Pokumaal seo suvi plaanitas

Kae lk 3

Kihulaisi ärajamisõs om tark Zorro appi kutsu

Kae lk 4

9 771406 922005

JOABI KALEVI PILT

Antslan peeti 1. piimäkuul Hauka meistride päivä. Meistride päiv tõi joba kolmandat kõrda Antslahes kokko ligi 30 piirkunna meistrit. Alostusõ ütš mötõ om näüdädä paikligõ meistride tiidmiisi ja mõistmiisi kõigilõ huviliidsilõ.

Timahava olli tüütärõ validu inämb latsi pääle mõtõldõn. Hulga latsi oll ka kostüümega rongikäügil, kon pallo olli hinnäst maskiirnü mõnõs Valtri Edgari raamadutegeläses.

Hauka meistride tegemiisist ja peetüst pääväst saa ligembäle lukõ internetist aadrõssi haukameistrid.blogspot.com päält.

UL

Suvõülikooli matkapäiv tulõ Võromaa põhatipun

Timahava om plaanitu tuul aol, ku muido peeti Kaika suvõülikooli, tetä suvõülikooli matkapäiv. Päiv peetas puulpäävä, 10. põimukuul Vana-Võromaa põhatipun, Pedäspää ja Meerapalo kandin.

Matkapääväl om plaanin kävvü kolmõn külän: Meerapalon, Tammistun ja Pedäspääl. Kõndmisõ pääl kaias Peipsi järve viirt, külähuunit ja kattõ, Pedäspää ja Meerapalo kalmuaid. Kats surnuaid om sääl kandin tuuperäst, et Pedäspää külä jäi vanastõ Tartomaa, a Meerapalo Võromaa ala.

Et järve veeren eläväle rahvalõ om leevä lavva pääle toonu päämidselt kalapüük, uuritas ka tuud, määndse omma olnu traditsioonilidsõ kalapiüdümise riista ja kombõ.

Osavõtjilõ om timahava vahtsõnõ tuu, et huvilidsõ piät esi hindäle transpordi kõrraldama ja ka uma leeväkoti ütõn võtma. Täpsempä vävplaani avaldõdas 1. põimukuul Uman Lehen.

UL

Käsitüüvälläpanõk Balti keti avvos

Eesti, Läti ja Leedu käsitüü-sõbra omma valmis saanu välläpanõgi töiest, miä omma pühendedü Balti keti 30. aastapääväle. Näütüsel om 281 päämidselt lapitehnikan tettüt pildikeist: 170 tükkü Eesti, 66 Leedu ja 45 Läti meistride tettüt.

Võromaal kaias välläpanõkit ütitselt 6. piimäkuul pääväl kell 12 Kreutzwaldi muusõumi tsäimajan. Edesi om välläpanõk 15.–16. hainakuul Vahtsõliina maarahva laadu aigu Vahtsõliina rahvamajan ja nätä saa tuud ka 7. hainakuul Loosi mõisan, kon kaias ütitselt laulu- ja tandsupito.

UL

PILT WANA VÖROMAA WUNKORKESTRI MOLOVIHU LEHE PÄÄLT

Wana Võromaa Wunkorkestri tuuritas Ameerikan. 29. lehekuust 11. piimäkuuni and Ameeriga hummoguusa esi paigun kokko 10 kontsõrti Võromaa rahvapäimängide punt. Pildi pääl omma pillimängijä ütõn ummi vastavõtjidooga.

Päähäkääntävä tita raamat kingitäs egäle mikandi titalõ

RAHMANI JAN

Vällä om tulnu Laanõ Triinu latsiraamat «**Päähäkääntävä tita**», kost saa lukõ väikeselatsõ juhtumiisi. Raamatun omma jutu kõrvuiseesti ja võro keeli, võro keelen om noid juttõ võimalik ka autori ettelugõmisõn kullõlda. Raamat kingitäs egäle Võro ja Põlva sündüsmajan sündünüle latsilõ.

«Seo om raamat väikeisile latsilõ ja näide vanõmbilõ,» tutvustas raamadun kirotanu Laanõ Triinu. Üts raamadun mõtõ om Triinu meelest näüdädä latsõvanõmbilõ, et latsiga või ka võro keelen kõnõlda vai näile vähembält võro keeli ette lukõ.

Raamadun jutõst tulõ vällä, et latsiga saa lisa kõigilõ hätile mõnikõrd ka pallo nalfa. «Kaet, et latsi kasus ja mis tä tege ja sis kratsit kukrut ja mõtlõ, et ahaa, kuis tä kül niimuudu tege. Proovit tuu hindäle är seletä ja sis kirotat tuust luu. Ega taa jo õkva elost ei olõ maaha kirotot, a prototüübi ommava koton käeperi olu. Tuu, et latsil om uma ja salanõ maailm, uma mõtlõminõ, om kül ilmselge,» kõnõlõs Laanõ Triinu.

Seo om Laanõ Triinul kolmas latsiraamat. Kõigin timä raamatun om niimuudu, et jutu omma kõrvuiseesti ja võro keeli. «Olõ kirotanu põhiliidsist asjust elon: kassi, pini ja tita. Midä tähtsämbät elon viil om? Kõik naa raamadun omma esi hinnäst kätte andnu. Pini oll mu hää sõbõr, timäst õkva pidi kirotama, selle et pinel, nigu titadõlgi, om uma

RAHMANI JANI PILT

Laanõ Triinu om raamadun «**Päähäkääntävä tita**» hindäle pildi pääl pää pääle käändnõ.

huvitav maailm ja tuu maailm om tõisiga jagamist väärt. Kass oll nii salanõ tegeläne, et timä võtsõ osa salaperäst tõistõ ilma ütõn ja tuuperäst sai kirototõdus lugu kassi tõistõ ilma minekist ja tuust, kuis tõsõ piät tuuga lepmä ja midä nuu tõsõ sis luutma jääse,» seletäs Triinu ummi latsiraamatit valla.

Tita-raamadun sündünüle and huugu tuu, et Triinu om umilõ latsilõ pallo raamatit ette lugõnu. «Ja ku sa loet latsilõ ette, sis ma ei olõ säändse kaubaga nõun, et loe ette midägi, mis mullõ ei miildü. Ja ku ma latsilõ kirota, sis taha kirota nii, et noil, kes piät näid ette lugõma, om kah hää olla. Esiki ku nä ei naara sama nafa pääle, mille pääle latsõ, a määnegi nali vai juhtuminõ om suurõ inemise jaos kah.»

Raamadun and vällä kirästüs Hea Lugu, pildi joonist kunstnik Joa Mariann.

Raamat kingitäs egäle sündüvale latsilõ

2005. aastagast pääle om Võro instituut tennü egäle Võro ja Põlva sündüsmajan sündünüle latsilõ määndsegigi võro keelidse välläandõ. Varrampa om kingitü lauluplaato, seost suvõst naatas kinkmä raamatut, mink võrokeelitsit juttõ saa autori esitüsen ka kullõlda.

«Raamatuga ütõn tulõ sääne võimalus, et kiä taht, tuu saa kullõlda kõiki naid juttõ võro keelen nii, nigu autor näid ette lugõ,» seletäs Võro instituudi direktri Kuuba Rainer. Et võrokiilitsit välläandit om kingitü sündüvile latsilõ joba pia 15 aastakka, rehkendäs tä, et ütõ, tõsõ vai kolmanda naist omma täämbädses saanu joba 7000–8000 Vana-Võromaa last.

«Niimuudu kuuldva latsõ väikust pääle tsipakõsõ võro kiilt,» võtt Kuuba Rainer välläandidõ kinkmisse mõttõ kokko.

TITA JA TSOLGIPANG

Kõgõ inämb hõisku täüs latt tita tsolgipangi man. Kõõgin om pang, kohe valõtas kohvipaks, kardohkakoorõ, pudrukaabõ potipõhast ja muu sääne kraam, miä tsialõ süvvä' sünnüs. Tsia meelest tege tsolk timä sõõgi väega makõs. Nii om sõs tsolgipang kõgõ täüs tsätsü, vätsü, läkä ja lõkä, midä ütõski päält tsia üleardo ei salli. Önnõ tita pidä tsolgipangist vast samapallo luku ku tsiga. Nigu tä pangi silmäs, unõntas tä eskina uma lemmiku - vispli - ja vidä hinnäst kipõstõ-kipõstõ sinnäpoolõ. Ku suurõ 'inemise' küländ kipõ' ei olõ, om tita pia hinnäst tsolgipangi vangu külge riputanu vai kogoni pangi veere nõalõ pistü ajanu ja kõigutas pangi, et tuud ümbre aia'.

LAANÕ TRIINU

Seod ja tõisi raamadun juttõ saa kullõlda aadrõsi wi.ee/heliraamat päält.

Seo suvi tulõ Karilatsin kolm võro keele laagrit

Timahava suvõl tulõ Põlva talorahvamuosõumin Karilatsin kolm katõpääväst võro keele laagrit. Laagri peetas 8.–9. hainakuul, 29.–30. hainakuul ja 5.–6. põimukuul.

Laagrihe oodõtas latsi, kiä opva võro kiilt ja kultuuri vai eläse seo kultuuriruumi seen ja tahtva võro kiilt tarvita ja tundma oppi. Et tekkünü ütõne

laagritunnõ, oltas kats päivä muusõumin ja tetäs egäsugutsit asjo, mink seen ka mitmõsugumaidisi tüü- ja opitarri. Laagri edimäne päiv nakkas pääle kell 9 ja laagri lõpõs tõõsõl pääväl kell 17.

Põlva talorahvamuosõumin Karilatsin om kõgõ suurõmb vabaõhumuosõumin Lõuna-Eestin ja tuu aoluuliidsin huunin

om laagri pidämisse hää kesk-kund. Ütest laagrist ossavõtminõ mass 20 eurot.

Et laagrit saanu parõmbalõ plaani ja ette valmistä, pallõldas hinnäst võimalikult varra kirja panda. Ütõn vahetusõn kogonõs laagrilõ 20 last, kokko om laagrisuvõst võimalik ossa saia 60 latsõl.

Ligembät teedüst laagri kot-

silõ saa kaia muusõumi kodo-lehe polvatalurahvamuseum. ee päält. Laagrit tugõ Rahva-kultuuri Keskusõ Vana-Võromaa perimõskultuuri tugõmisõ programm.

Teedüst and ja kirja pand Roobi Reet, reet.roop@wi.ee, tel 521 0671.

UL

ELO

Pokumaa tegemiisi täüs suvi

RAHMANI JAN

Timahava peetäs tunnõdu kunstnigu ja kiränigu Valtri Edgari 90. sünnüaastapäivä. Pokuraamatidõ autori vällä märgitül Pokumaal om tuul puhul mitmit vahtsit ettevõtmisi, a tuun paigan jakkus ka muud kaemist ja uudistamist.

Poku omma Valtri Edgari raamatint ello heränu hainamättä. Pokumaa om teemapark Antsla ja Kanepi valla piiri pääl ja pühendet Valtri Edgari loomingu-lõ, päält tuu saa sääl oppi parõmbalõ luudust tundma. Pokumaa juht Hendriksoni Nele seletäs, et taa om üts vaikusõ paik suurilõ ja väikeisile täämbäse päävä stressi täüs maailman. «Mi kül pakumi mitmit tegemiisi, a ma arva, et paik, kon sa hinnast vällä lülitä saat, om meil palfodõl elon puudu. Ku Valtri Edgar seod paika plaansõ, mõtõl tä arvada sama aäa pääl – et inemise köüdüs luudusõga es kaonu.» seletäs Hendriksoni Nele.

Ku talvitsõl aol käü Pokumaal inämbüisi suurõmbit gruppõ, sis suvõl astus läbi inämb perrit. Nii ommaki teemapargi ussõ suvõl pia egä päiv valla, hainakuun peris egä päiv. Tuuperäst võtt Pokumaa suvõl lisas tüüle mõnõ administraatori, kiä külälüidis vasta võtt. Kel huvi säändse suvõlõ tüü vasta, või julgõlõ Pokumaal perrä uuri!

Päämaja om seest suurõmb ku välast

Edimäne paik, kohe Pokumaa külaline trehväs, om uhkõ pokukoda, kon saa osta piletit, küssü juhast, meisterdä ja kaia näütüisi. «Mi suur uhkõ maja om seestpuult kõvva suurõmb ku välastpuult,» kõnõlas Pokumaa juht. «Tan om neli kõrda ummi tsoppõga ja kiä siiä edimäst kõrda

RAHMANI JANI PILT

Pokumaa juht Hendriksoni Nele sais uhkõ pokukua iin.

trehväs, või peris är essüdä. Egä kõrda pääl omma esi näütüsi, pallo kõnõldas Valtri Edgari, tima loomingu nii kunstnigu ku kiränigu poolõst,» seletäs tä. Hendriksoni Nele om uhkõ ka pokukua müüblü üle, miä tett ekstra kua jaos mõtsast kõfatuist esimuu-du puutükest. Müüblü üllätäs ja pakk löüdmsirõõmu esiki nolõ, kiä mitu kõrda pokukuan käänü.

Mõtsaraa veevä katõ talo mano

A Pokumaa ei olõ ütsindä pokukoda. Mõtsan saa kävvü luudusrato, miä veevä müüdü talokotussist. Noid om Pokumaal kats. Padasuumäe talokotussõn saa nätä vannõ talohuunit ja eläjit. Taloga om köüdet ka üts Pokumaa programm, kon giidi mängvä külälüidisiga mänge ja

seletäse talopidämise loogikat.

«Näütämi väikeist talomajapidämist nii, nigu tä oll «hää vabariigi aol», ku talomajapidämise olli suurõst luust esimajandava, pidivä mõtsast ja põllu pääl saama tuu, mis elos vaia,» kõnõldas Hendriksoni Nele. Taloprogramm lõpõs kõgõ tuuga, et küdsetäs toki otsan saia ja pakutas tulõ pääl keedetüt tsäid.

Tõnõ talokotus Pokumaal om Hauka talo. Parhilla om sääl tsirgukaemisõ torn, suur küläkiik ja vana uibuaid, kon tetäs kontsõrtõ.

Vahtsit tegemiisi jakkus

Seo kevväi teti Pokumaal vallalõ Eesti edimäne püsümõttsa näüdüsal, kon saa kaia tuud, kuimuudu om võimalik luudussõbraligult mõtsa majandama. Sääne ala teti ütenkuun Ees-

timaa Luudusõ Fondiga. «Pokumaal om joba mitu aastat tagasi otsustõtt, et seod mõtsa piät majandama tõistmuudu, ku parhillaanõ Eesti põhifilosoofia ütles: et võtami lakõs ja sis oodami 80 vai 100 aastakka ja sis jäl raomi. Pokumaal ei saa niimuudu kunagi tetä: seo mõts piät püsümä. Ja seod tulõ targastõ majandama. Mi tahami seod tiidmist jaka,» ütles Hendriksoni Nele.

Et tiidmiisi tuust, kuimuudu mõtsa majandama nii, et mõts tuu man kahõ es saanu, ka lalõmbalõ näüdüdä, tetäs seo kuu valla Laanetarga rada. «Seo om lisas põhikooli vanõmbalõ vannusõastmõlõ ka suurõ inemise jaos, kiä kriitilidselt mõtlõs ja luudusõst huul. Esiki näütüses erämõttsaumanigu, kes võiolla peris häste ei tiä, miä nä uma mõtsaga pidänü tegemä vai kuis

mõts iks hinnast üllen pidä, saava taa raa pääl mõttit märgotamisõs,» kõnõldas Nele.

Valtri Edgari juubõliaastas mõtõlduid tegemiisi om viil. Seo kevväi oll suur pokudõ ülõlõgõminõ, kon inemise saiva pokudõst pilte tetä ja noid kaardi pääl panda. Viil om Pokumaa rahval plaanin kokko kõfada kõik raamad, määndse Valtri Edgar om esi kirotanu vai kohe pildit tsekendänü. Noid piäs kokko olõma 250 ümbre. Suvõl om plaanin viil uibuaidkontsõrtõ, etendüisipäiv ja sügüse nakkas Eestimaa pite ümbre liikma näütüsi Valtri Edgari.

Täpempä teedüst Pokumaa tegemiisi kotsilõ saa kaia internetist kodolehe pokumaa.ee pääl ja Pokumaa Mofovihi (FB) lehe pääl.

Haigõmaja

Pikkä aigu trauma-punktin tüütänü URMI AILI tulõtas miilde, määndsit juhtumiisi meditsiinitüün ette om tulnu.

Pini puri nõna lühembäs

Tuud um ammu tähele pantu, et pini ei kannahda viinahaisu. Lätš miis sis uma pini mano pufõn pääga ja naas tedä vastakarva ilestämä. A pinile tuu es miildü. Karasõ ökvalt peremehele nõnna kinni ja haugasõ otstast tükü vällä.

Miis tull suurõ ikuga arsti mano. Mis nüüd saa, mu illos nõna länü. Panti sis haigõmaja ja parandõdi nägo är. Perän es saa midägi arvo, nii häste oll kõrda tetü. Nõna oll õnnõ veidikese lühemb. Nigu olõssi ilukirurgi man käänü.

Topõltrauma

Miis naas saega uibul ossõ harvõndama. Altpuult saiõ häste, a korgõmbalt es küünü. Nõstsõ sis sae üles näo kotalõ ja lõigasõ. A oss sattõ alla ja leie mehele ökvalt sae näkko, nägo lahki. Ja oss sattõ mehe pääst nii lähkült müüdä, et võtsõ kõrva kah ütlen.

Nii juhtus, ku olõ-i mõistust pääl. Saagõ tohe-i kunagi korgõlõ nõsta ja tuu um jo kah tiidä, et oss satas iks allapoolõ. Õnnõs umma meil hää kirurgi: nä parandiva näo är ja umbliva kõrva kah pääl külge tagasi.

Purõn naanõ

Tuudi kiirabiga väega pufõn naanõ, kes oll katlamajast leütü. Oll tõnõ millegi vasta nii sadanu, et puul päänahka valla. Nigu olõssi indiaanlasõ tahtnu skalpi võtta. Arst ummõl tuu hiussidõga naha pääl külge kinni tagasi ja küsse, kas kostki viil midä vika sait. Tuu pääl leie naanõ paltu hõlma vallasõ ja ütël, et kae no esi, tohtriherä, mis mul viil viga um. A paltu all olõki es muud nätä, ku üleni nõginõ palas naasõiho.

Tohtri küsümise pääl, mille tä hinnast nii är määrnü om, vasta näanõ, et tahtsõ bikiinivõistlusõlõ minnä.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimi periolõmisõst ja tähendüsest.

Roots, Rootsi

6. piimäkuu pääväl om Roodsi rahvuspühä ja Roodsi lipu päiv. Priinimme *Roots* kand täämbädsen Eestin 645 inemist. Priinimmi pandmisõ dokumente perrä (1826 ja 1835) panti taa nimi 17 mõisan Liivimaal ja õnnõ katõn mõisan Eestimaa kubõrmangun. Kiräpildit olli kirivä: *Rootz*, *Roths*, *Rooz* jne. Koikkülä mõisan Harglõ kihlkunnan oll hingerevisjoni algkuju Rutz, õkva võro keele vällütlemise [ruuts] (umasütäljän käänüs-sen [roodsi]) perrä. Keriguraamatulõ panti sõski ka sääl *Roots*.

Priinimme *Rootsi* kand täämbädsen Eestin 67 inemist. Säändsele nimele vastava algkujuga priinimi (*Rotsi*, *Rotzi*, *Rozi*) panti säitsmen mõisan Liivimaal ja viien Eestimaa

mõisan. Muiduki om nimmi Roots ja Rootsi pikkä aigu tunnistõtt ku sama nime varjantsõ, nii näütüses sai Tartumaa Pala mõisa hingerevisjoni nimest *Roz* keriguraamatint Roots.

Kanepi kihlkunnan Vana-Piigastõn joba 1809. pantu Roots man olõ-i nätä, miä oll alussõs. Tuu iist Tõdu mõisa Roots ja Kasaritsa Roots omma saadu kotussõnimest, Tõdul om Roodsi talurühm ja Kasaritsan Roodsi külä. Inämbäste omgi priinime takan joba inne olõman olu kutsminõ. Üte kõrda, Vana-Kariste mõisan Mulgimaal om külh vast meelega tsurgit, et samast talust peris kats hõimu saiva priinimmi rahvanime: peremehes jäänü pere Juut, talust vällä lüüd ja tõistõ tallu sulatsõperres pantu hõim – Roots.

Tuud, mille Lõuna-Eestin oll edimält lisa- ja talu-

nimmi Roodsi rohkõmb ku Põhja-Eestin (vastavalt ka rohkõmb priinimes pandmist) om seletet tõsiasaga, et Poola aigu 16.–17. aastasaaal võisõ tan vahtsõnõ perreimis olla tulnu Roodsi võimu all olõjast Põhja-Eestist. Sääne miis oll sõs ruuts(lanõ) õnnõ tuu perä, et tä tull ruutslaisi riigist. Õkva sammamuudu nimmati ka setokõisi pikki aastasatu ammõtlikult vindläisis ja 20. aastasaa kesken okupeeritüst Eestist vällämaalõ päsenüid liigitõdi sovjettes.

Parla kõgõ tunnõtumb Roots Eestin om vast bluusikitarrist Andres, kiä om sündünü Talnan. Timä nimega olõ-i vällämaalasõl määnestki murõtt, lavapartneri ütlesse tuud vällä inglüse keele muudu ja mõtlõsõ juuri.

SAARÕ EVAR

RAHMANI JANI PILT

Sulbi kohvik pidi sünnüpäivä. Minevä pühäpäivä pidi saakunna külälisega umma sünnüpäivä Sulbi kohvik Urvastõ kihlkunnan Pühäjõõ veeren. Külälüidisile pakuti torti ja üles astõ ansambli. Sulbi kohvik, miä alostas kolmandat suvõ, om hää näüde tuust, et ku om tahtmist ja päälennakamist, saava noorõ ja ettevõtligu inemise uma ettevõtõmisõ käümä ka paigan, miä suurõmbist teist ja liinust kõrvalõ jääs.

Aituma ristsõna lahendajilõ! Minevä kõrda ristsõna vastus oll MAASIK. Toimõndustõ saadõti neli vastust ja kõik olli õigõ. Väiku avuhinna saa VASEMÄGI TAIMI Jõgõvalt.

Vana paiu hõlmu vahel piksepaon

VALPRI LIINA

1965. aasta lehekuu oli väega illus: lämmi ja palfu päivä. Keskkoolilõpõtajil saisi iin eksämi. Mul oli kuul mitu aastat tagasi läbi saanu ja olli ammõtin rajoonilehen abikorrektoori kotussõ pääl. Ma olli pähä võtnu, et kiruda koolilõpõtajist aolehte Noorte Hääl. Üte pääv jäi kavvõmbas toimõndustõ. Kirotusmassin olli vaba. Naksi trükma. Ku ausa olla, tuu tüü es lää väega laabsalõ. A valmis mu artiklikõnõ sai. Edimäne suurõlõ lehele! Kraamsõ uma aša kokku ja astõ ussõst vällä, et busi pääle minnä. Aigu olli rongi tulõkini päält tunni. Päälina sai posti rongiga saata. Hääl juhul jõvva inne kostonki läbi minnä. Noorõnelli ma raudtiijaama lähkõn.

Astõn olli bussipiätüste jõudnu. Ao perrä olõs pidänü buss juba tulõma. Inemise vahtsõ, kaala pikän, a busi ei koskil. Kiäki tõi sõna, et bussil om määnegi hädä ja seo tsõõr jääs vahelõ. Bussiliiklus oll' tuuaig Võrol hõrrõ. Es julgu rohkõmb piätusen passi. Naksi kipõstõ astma. Ilm olli peris pümme kisknu. Mürisf. Tuu mürrin kostu edimält kavvõmbast. Sis nõssi tuul. Ku edimäde vihmatsilga maaha sätõ,

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

ollu jõudnu suurõtii veeren kasujidõ suuri paiupuiõ manu. Nuu olli väega vana puu, säändse, kohe sai sisse minnä. Ma ronõ, kül g iin, paiu hõlmu vahelõ piksepakku. Tuuaig olli kõhna ja väiku tütriklats, ma mahtu külh. Välgutsähvähüse ja pikse kärkmine, vihma sadamisõ helü... Pitsiti sil-

mä kinni – nii suur hirm olli. Ma ei tiia, kavva sääne mäng kestse, inne ku luudus marutamisõ lõpõf. Ku kõik vakka jäi, vidi hindä iho paiu seest vällä. Uulidsalatõrna all kai kellä: rongini jäi vaivalult puul tunni. Panni juuskma läbi lumpõ. Olõs nigu jõudu mano saanu – õhk pääle pikset olli

värski ja kerge. Jaamatii pääl lõkuuf liinibuss must müüdä. Perrooni pääle jõud-sõ veidü aigu inne, ku rong jaama sõitsõ. Inne sai viil kaia, kon saisi postkontori ammõtnigu uma postikäruga. Önnõs jäi tuu õdak posti vakun perrooni algustõ.

Kõnõli perän tutvilo kah, kuis ma paiu seen piksepaon olli. Meelen omma üte elotarga vanainemise sõna: «Lats, sa võit saatust tennäda. Pikne nalla ei tii...»

Mu artikli ilmu nuurilehen är. Olli tsipa lühembäs põetü ja ümbre tettu. Vällä võetu olli mu meelest kõgõ ilosamba lausõ. Tuu olli mu edimäne trüküpuuv päälina lehen. Sääne hää asi kaald üles kõik muu.

Viil tähtsamb om luudusõ väsumäldä ringkäük aasta-aigõga. Noorõ kevjä pikne – välk ja müristamine – kuulutas uhkõlt võitu talvõ üle. Säänest etendüst taiva pääl vöi nätä suvõl, a mille mitte muul aol kah. Las tollõga tegeles tiidüs. A seo jutt om külh jumala õigõ, et pikne nalla ei tii. Inemine on õnnõ mänguasi luudusõ käen. Tuud ei massa unõta, muidu kahitsõf. Ku õhun om pikset, olõ ma hoolõn, et tä mu arvutit võrgust vällä ei löü. Muidu jääsi ma ilma kirutamisõ rõõmust, a kirutaminõ om osa mu elust.

Kuis ma valgit toonõkurgi kokko loi

Olli pliakõnõ ja kõik mu kultuuritiidmine ja elu tulf saina päält krapiraadiost. Sai kullõldus tuud, ku Gagarin taivade linna ja ka laulupitu kanti raadiost üle. Olli targa jutusaatõ, kohe võisõ ka raadio-kullõja kiruta.

Ütskõrd tulf luudusõsaadõ ja sääl akadeemik Veromanni Heinrich kõnõf pikält, kuis valgit toonõkurgi om veitüs jäänü

ja noid otsitas üle Eesti NSV. Ja et andkõ no tiidä, kon näid om, loemi kokko.

Ma sis kai, et vai jummal, mis sorti kurõ Kruutusõl eläse – siiva olli musta, tsirgu esi valgõ.

Võti sis kruutõga paprõ ja kiruti: «Lp seltsimisi Veromann. Määne om valgõ toonõkurg? Meil siin om, a tuu siiva omma musta. Tennä, et luudusõst hooliti!»

Kiri lätõs pikält ja postiga. Väega ruttu tulf paks kuväär vastussõga. Olli pilt valgõst

toonõkurõst ja pikk jutt, midä silmän pitä.

Tuu pilt olli õkva säändest kurõst, nigu mi kandin olli. Mi kirotimi aastakümnit: ma muutsõ nimme ja elupaika, a egält puult tä mu üles lõudse. Mis võisõ tä kül tunda nii ulli inemist õigõ raa pääle juhõtõn? A ma ei saa tämbädseni vakka olla.

Maailm om andsak. Kruutusõl ei olõ ammuki kurgi, a mu tämbädsen elupaigan Kurõmaal ommava.

RAUDKATSI ENE

Maolda nali

Mõni nali om nii maolda, et aja peris naardma. Toimõndaja om üte säändse siia vällä valinu.

Silmätohtri man

Mutikõnõ lätt silmäärsti mano. Tohtri pallõs ravialotsõl istu ja lätt esi tüütarõ tõistõ otsa.

«Kaegõ ja ütälge, mäanest tähte ma teile näütä!» and tohtirõ ülesandõ.

«A kon ti esi olõti?» ei saa mutikõnõ ülesandõst perisel arvo.

Latsilõ

Vastus saada' üte nädäli joesul meiliaadrõssi pääle latsinukk@umaleht.ee vai postiaga:
Uma Leht
Tartu 48
65609 Võro.

Vastussõ mano panõ' kirja uma nimi, vannus ja kimmähe ka postiaadrõs.

Vastajidõ vaihõl loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai plaatõ.

Latsinukka tugõva' Võro Instituut ja Võro selts VKKF.

Ku täüdät är ristsõna, saat teedä' üte kõlladsõ lilli nime!

Illustrations of various objects and animals: a chicken, a chair, a water drop, a butterfly, a deer, a cake, a rabbit, a tree, a scythe, a box of crayons.

Kullõ' Laanõ Triinu juttõ raamatust «Pähäkääntäv tita» internetist: wi.ee/helufail/

Parm tsuskas

Nalapidiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõtõ ka nimega PARM.

Suvi tulõ ja kiholasõ ründäse? Appi ruttas Zorro!

Tossu Tilda pajatus

Turujutt

Taa jutt om tuust aost, ku poodin olli söögikraami veidü. Maanimise mõivä turu pääl hääd-parõmbat.

Ütel naasõl olli hapukuur kitsa kaalaga pudõlin. Liinamiis osf kõgõ kuurt tuu naasõ käest, selle et kuur olli hää mekiga.

Sis, ku nä olli joba tutvambas saanu, küsse miis, kuimuudu turunaanõ hapnõkooorõ pudõlinhe saa.

Naanõ tekõ kavala näo ja kostõ vasta: «Ma esi uma puhta suukõsõga panõ. Suutäüs suutäve takan ja putõl omgi täüs.»

Muda Mari pajatus

Hallaüü riigi rahakotih

Ma kuuli raadiost, et meil om majandus kiimä lännü. Tuud piät nüüd jahutama nakkama ja tuu tähendäs, et pinssi niipia ei nõstõta. Vai nigu ministri viisakalõ ütäl, et nõstõtas kimmähe, õnnõ tiiä-i, kuna. Tuu jutu pääle tulli mullõ miilde Kosmosõmuti. Üts mutt küsse tõõsõ käest, kuna tuu viimäte keppi sai. Tõõne tiidse täpsele, et puulpääv. Önnõ es mälehtä, määndsel aastal.

Ku raha otsah, sõs jääse kõik ehitüse kah saisma. Önnõs jääs tuu korgõ piirimüürü tegimine kah nüüd poolõlõ. A tuu müürü võissi tahtõ ehitä hoo-bis Omniva. Ku nä tahtva kõik mi kandi aolehe ütõ kotussõhe pakiautumaati panda, sõs noist pakiautumaati sainust saassi väega kimmä müürü. Las Omniva jaga uma müürü piki piiri

lakja, sõs om mito kärbläst ütõ lüümisega. Inemise, kiä käävä sinnä aolehti otsma, omma ütõle poole nigu piirivalvja ja hoitva Vinnemaal kah silmä pääl.

Võrokõsõ sünnüse häste piiri valvma. Mi inemiisil omma keele suuh, mõistva nii vinne ku eesti kiilt. A perisel saami mi õnnõ puhta võro keelega kah toimõ. Pääministri esi ütäl, et midä rohkõmb kiilt, tuud parõmb. Tennä vahtõts valitsust taivani, et edespite võimi võro kiilt priilt pruuki. Kiäki saa-i inamb hambit külge aia. Vai üteldä, et saa-i arvo, mis mi kõnõlõmi. Ku saa-i arvo, sõs võtku hindäle tõlgi mano. A ku riigil raha otsah, sõs jõvva-i vast egäle ministrilõ tõlki kah tüühü võtta. Hallõ külh, ku riigi rahakotih om kevjäne hall man käünü.

MUDA MARI

Kuuluda

Soovi üüri ütetarõllisõ kortõri Võro liina lähkõl. Saman müvvä vahtõõnõ televiisori digiboks. Tel 5364 7925.

Telli Uma Leht!

6 kuud – 6 €, 12 kuud – 12 €, e-arvõ püsivõõsõleping 0.85 € kuun.

Telli saa ExpressPostist: telligimine.ee/umaleht tel 617 7717.

IHAMARU KÕIVUALUTSE LAADAPÄIV

Rahvalik laadapäiv Postiti pääl

Siiest lõvvät kultuuri ja innejaani-kauplõmist!

8. Juunil

Kuis ütõn lõvvä ja muud teedüst saa: www.ihamaru.eu 5136470